

Ängby gård

Arkeologisk utredning i Täby kommun och socken, Uppland.

Rapport 2011:31

Lars Andersson

STOCKHOLMS
LÄNS MUSEUM

Ängby gård

Arkeologisk utredning i Täby kommun och socken, Uppland.

Rapport 2011:31

Lars Andersson

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.stockholmslansmuseum.se

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Göran Werthwein
Produktion av planer: Lars Andersson
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
Nacka 2011

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	7
Topografi och kulturmiljö	7
Syfte och metod	9
Resultat	9
<i>Fynd</i>	11
Tekniska och administrativa uppgifter	11

Figurer

Fig 1. Karta över utredningsområdet, skala 1:10 000	6
Fig 2. Karta från 1773	7
Fig 3. Karta från 1804	7
Fig 4. Schaktplan, skala 1:1000	8
Fig 5. Karta från 1830	9
Fig 6. Foto över Ängby gård	9
Fig 7. Schakt- och anläggningsplan	10
Fig 8. Foto härd A237	10
Fig 9. Foto keramik F260	11

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivning	12
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning	12

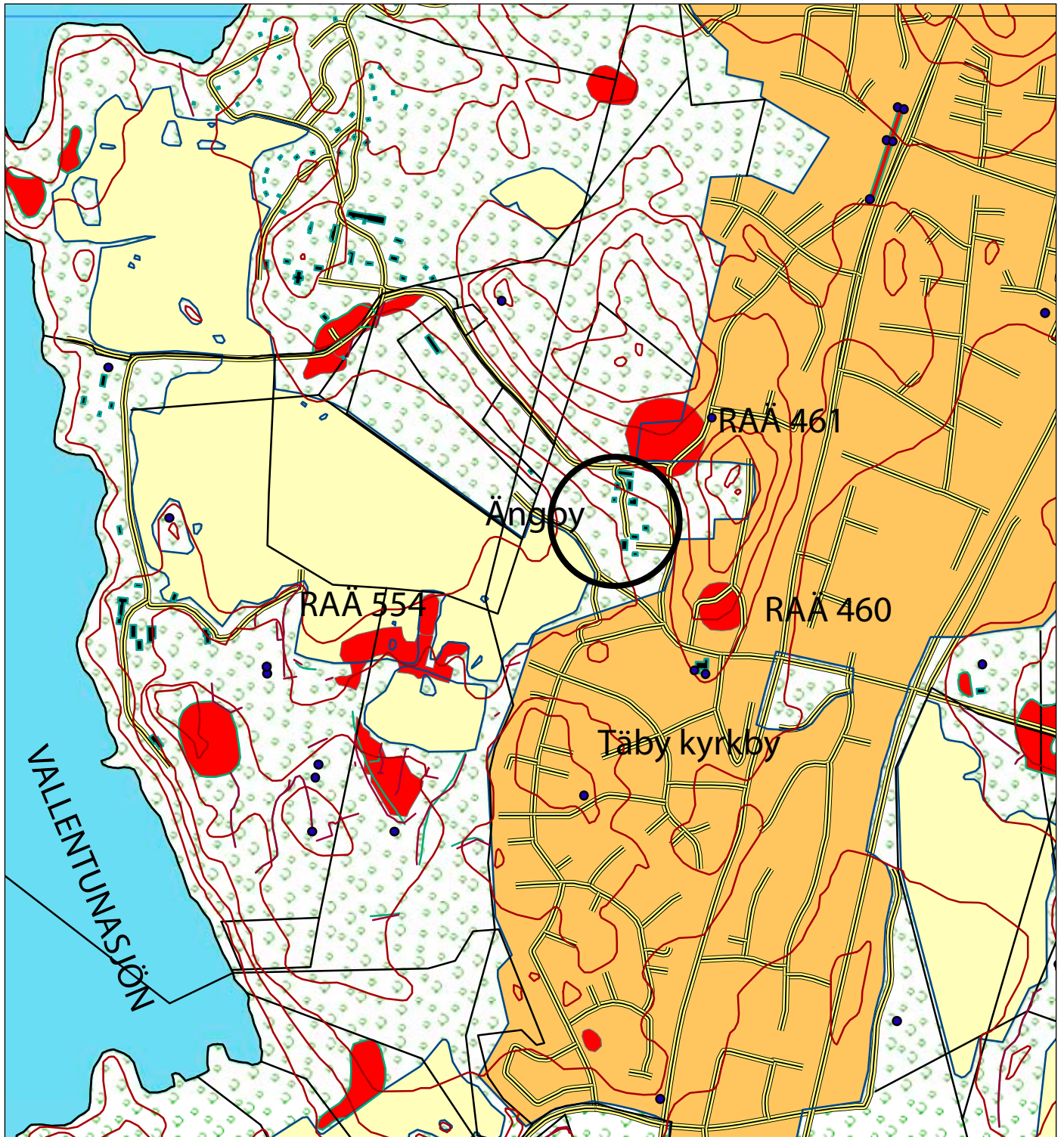

Fig 1. Utredningsområdets läge markerat med cirkel. Skala 1 : 10 000.

Sammanfattning

Stockholms läns museum har utfört en arkeologisk utredning vid Ängby gård i Täby kommun och socken. Utredningen föranleddes av en planerad nybyggnation. Utredningen konstaterade att en fast fornlämning i form av en förhistorisk boplats är belägen inom området. Utredningen beställdes och bekostades av Kanfast AB.

Boplatsen är för närvarande odaterad men en preliminär bedömning är att boplatsen är från järnåldern. Anläggningarna har ett utseende och en karaktär som är vanligt vid boplatser från äldre järnålder.

Inledning

Området norr om Täby kyrka är stadd i förändring. Det gamla jordbrukslandskapet ersätts med modernare bebyggelse. Det gamla Ängby gård kommer att bebyggas med ny villabebyggelse. Med anledning av detta har Stockholms läns museum utfört en arkeologisk utredning över den yta som i detta skede är tänkt att exploateras. Resultatet visade att platsen hyser lämningar under jord som härrör från en förhistorisk boplats. Boplatsen är odaterad men visar karaktärsmissiga drag från järnåldern (500 f Kr – 1000 e Kr). Denna datering är dock preliminär. Utredningen beställdes och bekostades av Kanfast AB.

Topografi och kulturmiljö

Ängby skapades genom en utbrytning från Fittja vid laga skiftet år 1830. Före dess fanns ingen bebyggelse på Ängby mark. Dock fanns det ett båtsmanstorp benämnt Stattute beläget alldeles intill, direkt norr om Ängby. Stattute etablerades omkring 1740.

Ängby skapades som självständig enhet först år 1830 då det vid ett laga skifte bröts ut ¼ mantal ur Fittja.

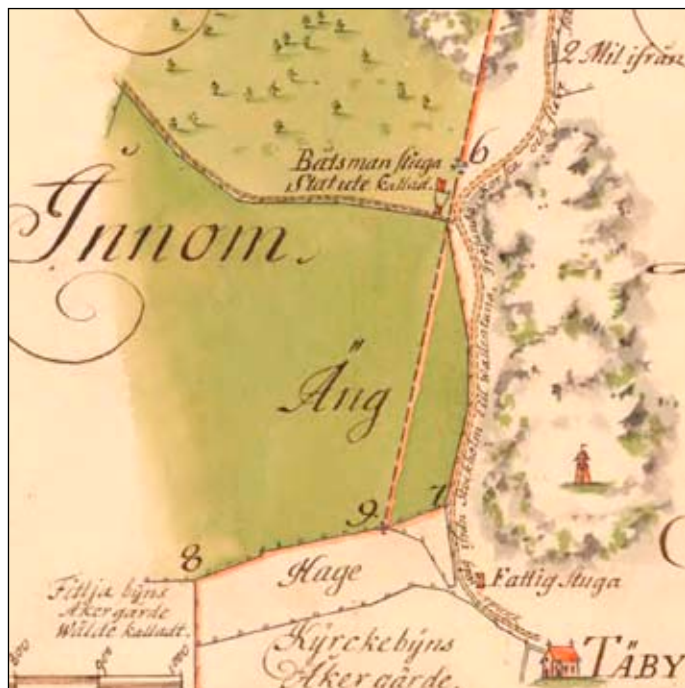

Fig 2. Stattute 1773. Ängby har inte skapats ännu. Platsen för utredningen är på ängen söder om Stattute. Ej i skala.

Fig 3. 1804 års Stattute. Ängbys tomt är fortfarande obebyggd. Ej i skala.

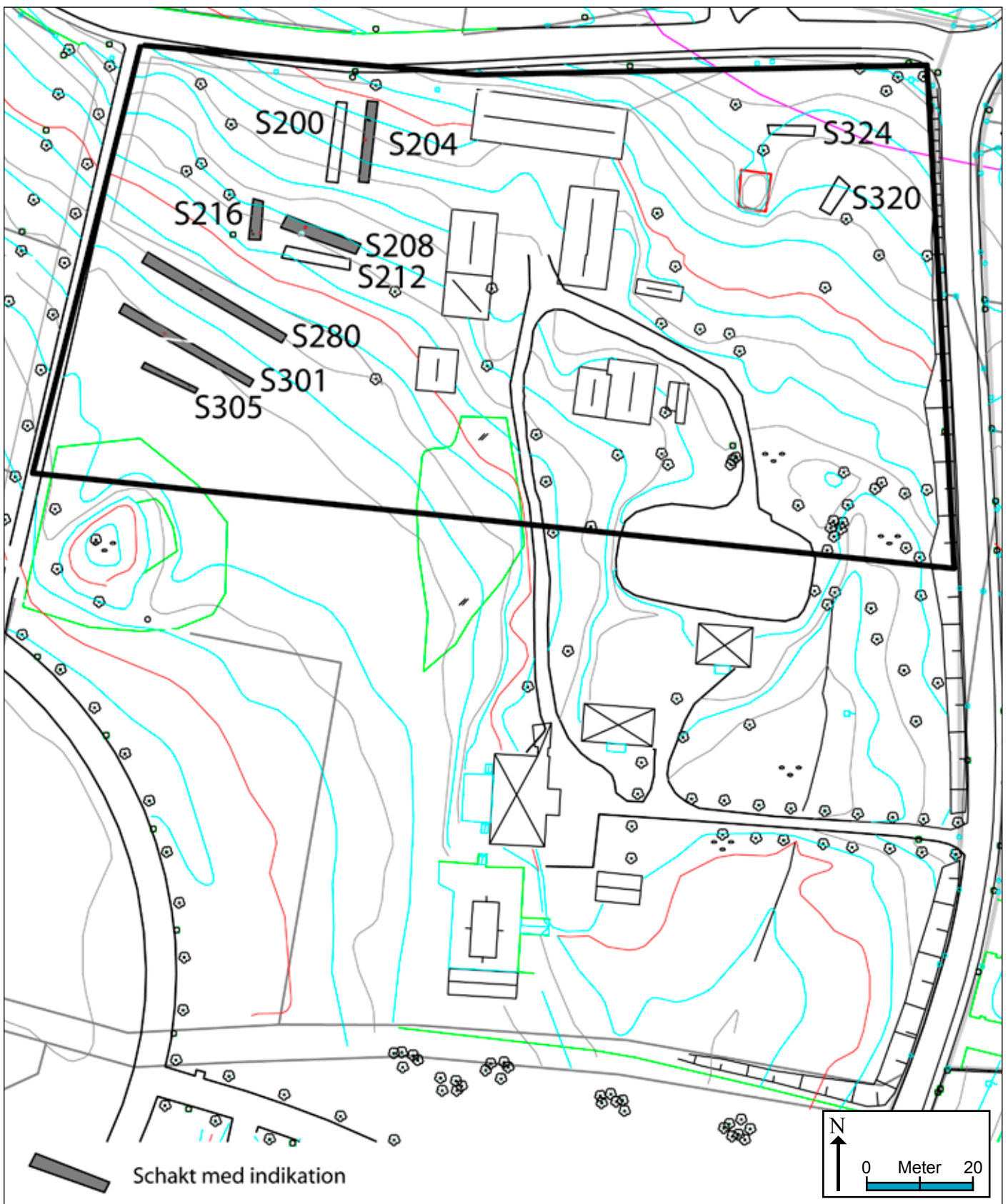

Fig 4. Schaktplan. Skala 1:1000. Utredningsområdet markerat med svart linje.

Utredningsområdet utgörs främst av ängsmark samt delar av Ängby bytomt. Höjderna varierar mellan 17,5 m ö h i södra delen till 22 m ö h i norra delen.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen är att fastställa om tidigare ej kända fornlämningar finns inom utredningsområdet.

Inom utredningsområdet maskingrävdes 10 st schakt med en sammanlagd längd av ca 140 meter och en yta av ca 300 m². Enstaka framkomna anläggningar rensades med skärslev.

En översiktlig genomgång av äldre kartmaterial från 1600-tal till 1900-tal samt vissa litteratursökningar genomfördes. Arkivsökningarna utfördes främst i syfte att tolka Ängbys historia och den påverkan gården och dess brukande har haft på marken.

Resultat

Inom den avschaktade ytan framkom 10 anläggningar vilka bedömdes som säkert förhistoriska samt en bit förhistorisk keramik. Anläggningarna och keramiken bedöms utgöra resterna av en förhistorisk boplats.

Utredningens syfte är ej att avgränsa fornlämning men vissa preliminära resultat kan ändå dras gällande boplatsens utbredning. Boplatsen är ej avgränsad åt söder och väster utan fortsätter sannolikt utanför utredningsområdet. Däremot har den förmodligen en begränsning åt öster in i det som nu är Ängby gårdsplan. De anläggningar som framkom i norra utredningsområdet är av osäker fornlämningsstatus och förmodligen finns en avgränsning av boplatsen ungefär vid utredningsområdets norra gräns.

En svag och något osäker terrassering kunde skönjas vid läget för schakt 208 och 216. Denna

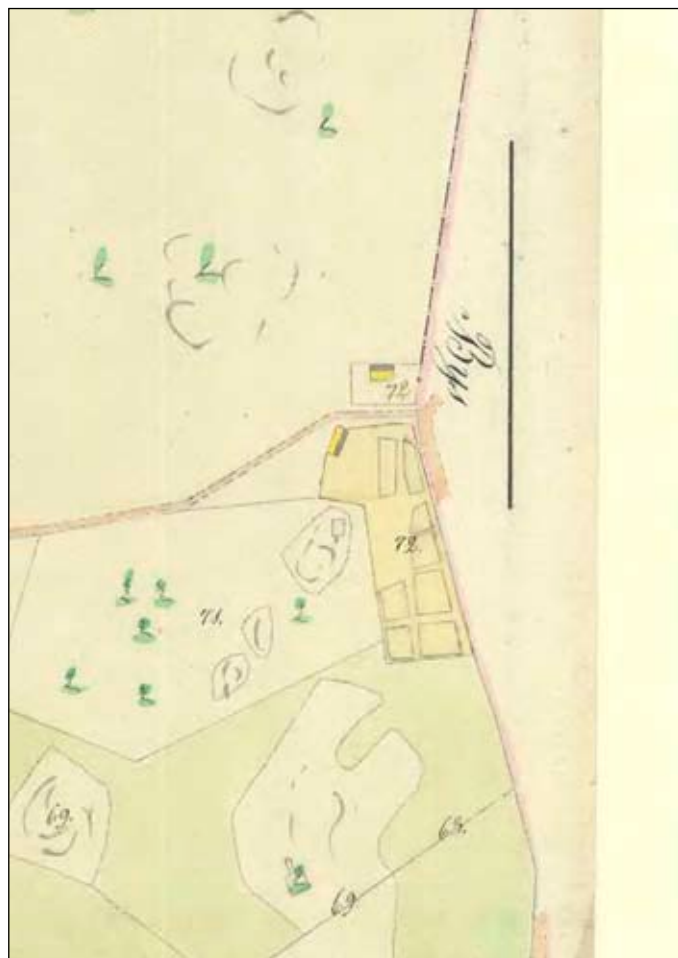

Fig 5. Samma läge år 1830. Detta år avsköndrades Ängby från Fittja ägor. Ej i skala.

Fig 6. Ängby gård från väster. Boplatsområdet i förgrunden. Foto L. Andersson, bild nr lp20110527.

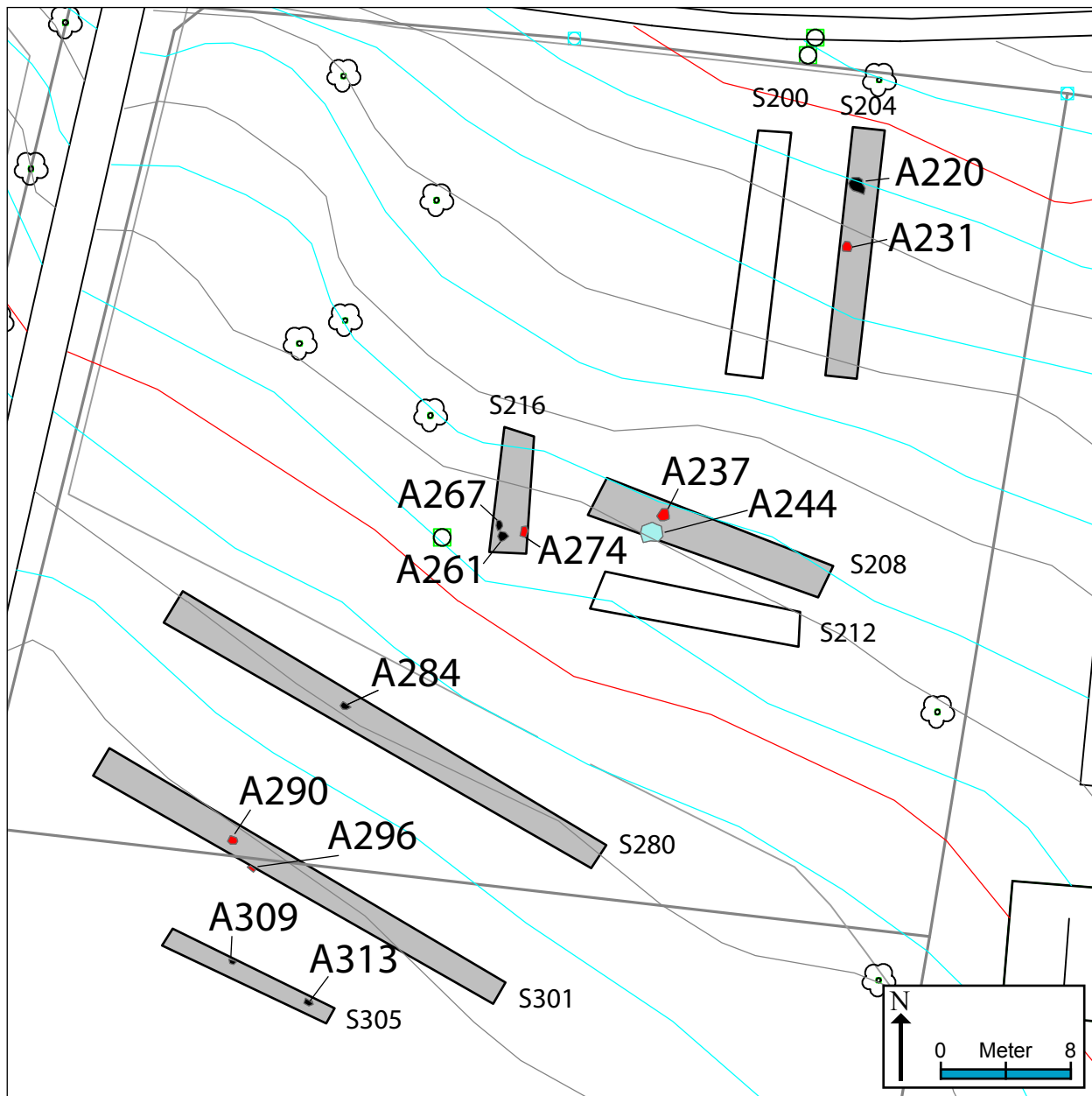

Fig 7. Schakt och anläggningsplan över yta med indikationer. Skala 1:400.

yta innehöll också ett antal anläggningar samt keramik som framkom vid rensning av en anläggning (A267). Eventuellt indikerar terrasseringen platsen för ett hus. Det bör dock påtalas att terrasseringen är svag och eventuellt kan utgöras av en naturlig topografisk formation.

Båtsmanstorpet Stattute finns registrerat i FMIS med en utbredning in i föreliggande

Fig 8. A237. Bild nr. Ip20110529.

utredningsområde. Denna begränsning bör korrigeras då föreliggande utredning har konstaterat att RAÄ 461 Stattute ej har en utbredning in i utredningsområdet.

Fynd

Inom utredningen har endast ett fynd tillvaratagits. Detta utgörs av en bit förhistorisk keramik (F260) med en vikt av 3,6 g.

Tekniska och administrativa uppgifter.

Länsstyrelsens beslut:	<i>431-8859-2011</i>
Länsmuseets dnr:	<i>2011:079</i>
Kommun:	<i>Täby</i>
Socken:	<i>Täby</i>
Fastighet:	<i>Täby Fittja 4:27 mfl</i>
Typ av undersökning:	<i>Särskild arkeologisk utredning</i>
Projektledare och deltagare:	<i>Lars Andersson, Caroline Petersson</i>

Fig 9. Keramik F260. Foto Mattias Ek. Bild nr lp20110528.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivning

ID	Längd x bredd x djup	Beskrivning	Anläggningar och fynd
S200	15,5 x 2 x 0,35-0,4	Moig sand med inslag av grus. I torvskiktet ett antal tuktad och sprängd sten.	Tegel, planglas.
S204	15 x 2 x 0,35-0,4	Moig sand med inslag av grus. I torvskiktet och ned till steril framkom sotbemängd jord. Förekomst av skärvad och tuktad sten.	A220, A231
S208	16 x 2-4 x 0,35	Moig sand med morängrus i botten. Enstaka större sten där vissa synes tuktade.	A237, A244
S212	12 x 2-4 x 0,35	Moig sand med morängrus i botten. Två jordfasta block	
S216	8 x 2 x 0,35	Moig sand med inslag av grus.	A274, A261, A267, F260
S280	27 x 2 x 0,45	Moig sand med inslag av grus. Östra delen storkornig sand. Enstaka sotfläckar.	A284
S301	26 x 2 x 0,45	Sand med inslag av grus. En större sten.	A290, A296
S305	9 x 1 x 0,6	Mo med inslag av grus.	A309, A313
S320	5 x 2 x 0,35	Grusig morän direkt under torv.	
S324	8 x 2 0,2-0,3	Grusig morän direkt under torv.	

Bilaga 2 Anläggningsbeskrivning

ID	Sakord	Längd x bredd	Beskrivning
A220	Stenpackning	1,7 x 0,7 m	Gles enskiktad stenpackning. Löst liggande sten. Osäker fornlämningsstatus.
A231	Härd	0,55 x 0,55 m	Något sotig rund stenansamling med enstaka skärvig sten. Osäker fornlämningsstatus.
A237	Härd	0,6 x 0,7 m	Sotsvart härd rikligt med kol och skärvig samt skörbränd sten.
A244	Sotfläck	1,2 x 1,2 m	Tunt lager med sot beläget direkt på steril.
A274	Härd	0,6 x 0,4 m	Fortsätter in under schaktkant. Skärvig sten med en storlek av 0,0,9-0,13 x 0,5-0,6 m.
A261	Lager	0,75 x 0,65 m	Hårt packad grusig sand med inslag av 0,05-0,07 m stora småsten.
A267	Lager	0,6 x 0,65 m	Hårt packad grusig sand med inslag av 0,05-0,07 m stora småsten. I lagret framkom fynd av keramik F260.
A284	Stolphål	0,3 x 0,25 m	Skörbränd sten som skoning. Sträcker sig ut i norra schaktkanten.
A290	Härd	0,5 x 0,6 m	Skörbränd sten av en storlek på 0,03 x 0,0,9 m med sot.

A296	Hård	0,5 x 0,5 m	Schaktskadad. Skörbränd sten i schaktvägg. Anläggningens djup gick att bestämma till 0,15 m.
A309	Hård	0,3 x 0,25 m	Utbredning under schaktkant. Mörkfärgad och med skörbränd sten av en storlek på ca 0,08-0,12 m.
A313	Mörkfärgning	0,3 x 0,5 m.	Små kolbitar synliga i lagret.